

Företagarombudsmannen

Den Nya Valfärden, Box 5625, 114 86 Stockholm, www.dnv.se

SLUTLIG BEDÖMNING

Ärendenummer: FO 2008-020

Datum: 2008-12-09

Utredare: Märten Hyltner

Utredning avseende utvidgning av den kommunala kompetensen

Förevarande utredning har tagits upp på eget initiativ.

Beskrivning av fallet

Den 18 september 2008 överlämnade regeringen proposition 2008/09:21, *Kommunala kompetensfrågor m.m.* till riksdagen. I propositionen föreslår regeringen att kommuner och landsting ska få ökade möjligheter att agera inom ett antal områden. Bland annat ska kommuner tillåtas att tillgodose företags behov av lokaler. Förevarande promemoria behandlar endast denna del av propositionen.

Enligt nuvarande lagregler och domstolspraxis ligger det inom den kommunala kompetensen att bygga småindustri- och hantverkshus. Enligt regeringens förslag ska kompetensen utsträckas på så sätt att det blir tillåtet för kommunerna att bidra med lokalhållning till små företag oavsett inriktning. Kommunerna ska alltså i fortsättningen få förse näringslivet även med renodlade kontors- och butikslokaler.

I propositionen anges att lokaler endast ska få anskaffas åt små företag. Mer än fyra femtedelar av Sveriges företag är dock små enligt den definition som anges i propositionens specialmotivering.¹ Och om det finns särskilda skäl ska även den sista femtedelen, det vill säga de allra största företagen, kunna få kommunal hjälp med lokaler.

Företagarombudsmannens bedömning

Att investera i lokaler innebär en finansiell risk vissa företag inte kan eller vill ta. Därför finns det en marknad för fastighetsägare att investera i och hyra ut kommersiella lokaler. Med nuvarande rättsläge får kommuner endast investera i lokaler till sen mindre

¹ Som små företag räknas företag som har färre än 50 anställda och antingen har en omsättning eller en balansslutning som motsvarar högst 10 miljoner euro per år. Enligt SCB har 793 797 av totalt 965 589 aktiva svenska företag färre än 50 anställda och en omsättning om högst 100 001 000 kr.

industrin eller hantverket. Propositionens förslag innebär att kommunerna istället får en generell rätt att investera i och bli aktörer på marknaden för kommersiella lokaler. Enligt Företagarombudsmannens mening är det högst olämpligt att lämna över en marknad som av tradition varit privat till kommunerna.

De problem som uppstår när det offentliga konkurrerar på den privata marknaden är väldokumenterade och det är framförallt små företag som drabbas.² En uppenbar risk med nu aktuellt förslag är att privata fastighetsägare lämnar marknaden för kommersiella lokaler och istället ersätts av skattefinansierade kommunala monopol, åtminstone utanför storstadsregionerna. Man kan under alla omständigheter utgå ifrån att endast ett fåtal fastighetsägare vågar investera miljontals kronor i nya lokaler om kommunpolitikerna redan nästa dag kan besluta att även kommunen ska bygga lokaler och därmed kanske dubbla antalet kommersiella lokaler på orten.

Propositionen går dessutom stick i stäv mot näringsminister Maud Olofssons uttalade ambition att kommunerna i första hand ska ägna sig åt sin kärnverksamhet och inte agera på privata marknader eller erbjuda tjänster som privata företag kan utföra. Det är också tydligt att förslaget kommer att öka konkurrenskonflikterna mellan offentlig och privat verksamhet. Just de konkurrenskonflikter ett lagförslag från näringsdepartementet avser att motverka.³ Det kan även noteras att de två statliga myndigheter som besitter särskild kompetens i näringslivsfrågor, nämligen Konkurrensverket och Nutek, båda avstyrkte förslaget.

Förslaget medför också en tydlig och högst reell risk för att företagens lokalisering kommer att styras av vilken kommun som erbjuder de billigaste lokalerna istället för av var de bästa produktionsförutsättningarna finns. I förlängningen kan detta leda till att kommuner regelmässigt känner sig tvingade att i allt större utsträckning anskaffa kommersiella lokaler för att kunna tillhandahålla dessa till låga hyror och därigenom kunna konkurrera med andra kommuner om företagsetableringar. Därefter är steget inte långt till en statlig lokalkreditnämnd, liknande nuvarande Bostadskreditnämnden, där kommuner kan ansöka om pengar för att riva outhyrda lokaler.

Företagarombudsmannen finner även anledning att kritisera finansdepartementets hantering av remisserna i förevarande ärende. Av 105 remissinstanser hade endast 5 en koppling till näringslivet. Fastighetsägarna, en i sammanhanget självskriven

² Se till exempel *Myndigheter och marknader . tydligare gräns mellan offentligt och privat*, Konkurrensverkets rapportserie: 2004:4, *Konkurrens i gränslandet mellan det offentliga och privata*, Statskontoret 2005:2 och *Väl fungerande marknader för ett konkurrenskraftigt Sverige – om regelreformer och offentlig näringsverksamhet*, Konkurrensverkets rapportserie: 2008:2

³ Departementspromemorian *Konfliktlösning vid offentlig säljverksamhet på marknaden*, dnr: N 2008/4625/MK

remissinstans, tillfrågades inte ens. Däremot tillfrågades 51 kommuner, 10 landstingskommuner och 7 organisationer som kontrolleras av kommuner eller landsting.

Enligt Företagarombudsmannens mening kan urvalet av remissinstanser inte anses spegla de intressen som kan påverkas av propositionens förslag. Tvärtom får det snarast anses ägnat att generera remissvar i viss riktning.

Vid redovisningen av remissinstansernas inställning anges i propositionen att en majoritet av de remissinstanser som besvarat remissen i den aktuella delen tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan erinran. Man kan utgå från att utfallet hade blivit ett annat om urvalet av remissinstanser istället hade varit 68 fastighetsägare och 5 kommuner.

Sammanfattningsvis är det Företagarombudsmannens bedömning att i den del som avser kommuners rätt att tillhandahålla näringslivet med lokaler leder proposition 2008/09:21, *Kommunala kompetensfrågor m.m.* till ett sämre företagarklimat i Sverige. Propositionen bör således inte antas i den delen.

Företagarombudsmannen är en del av Den Nya Välfärden och verkar för ett bättre företagarklimat i Sverige genom att utreda och uppmärksamma konkreta exempel på brister i detsamma. Verksamheten leds på ideell basis av en styrelse bestående av företagare, ekonomer och publicister. Utredningar genomförs på eget initiativ eller efter anmälan. Anmälare kan vara företagare, politiker, journalister eller andra samhällsmedborgare som har reagerat på fall där företagande försvåras på grund av brister i lagstiftning, föreskrifter eller myndighetsutövning.